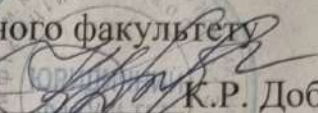

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПРАВОСУДДЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету
д.ю.н., доцент К.Р. Добкіна

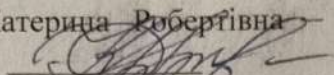
« 29 » серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Альтернативне врегулювання спорів»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
галузь знань: 08 «Право»
спеціальність: 081 «Право»

2022-2023 навчальний рік

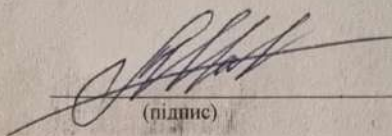
Робоча програма з дисципліни «Альтернативне врегулювання спорів» для студентів рівня вищої освіти «Магістр» за спеціальністю 081 «Право». Київ: ДУІТ, 2022 рік, 17с.

Розробники: Добкіна Катерина Робертівна професор кафедри правосуддя; доктор юридичних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри правосуддя

Протокол від «29» серпня 2022 року № 1

в.о. завідувача кафедри правосуддя
Д.Ю.Н.

(А.В. Матвійчук)

«29» серпня 2022 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 08 Право	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність: 081 «Право»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 3	Рівень вищої освіти другий «Магістерський»	Лекції	
		24 год.	16 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		76 год.	100 год.
		Вид контролю: к/р, іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить%:

для денної форми навчання – 37% / 63%

для заочної форми навчання – 17% / 83%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Альтернативне врегулювання спорів» є вивчення студентами альтернативних форм і засобів врегулювання спорів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Альтернативне врегулювання спорів» є формування у студентів-юристів системи знань про можливості позасудового розгляду цивільних прав та інтересів (зокрема таких, як переговори, медіація, третейський розгляд) в Україні та за кордоном, а також формування навичок з застосування таких засобів та підготовки основних документів, які розробляються при застосуванні основних альтернативних засобів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати :

- правові основи діяльності третейських (арбітражних) судів, медіації та інших альтернативних способів регулювання спорів в Україні та за кордоном.

вміти :

- вирішувати конфліктні ситуації без звернення до суду;

- складати необхідні документи: претензії та мирові угоди;
- володіти навиками ведення переговорів і посередництва при розгляді та вирішення правових спорів.

Після проходження курсу студент володітиме наступними компетенціями, що закріплені в освітній програмі підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право:

Загальні компетентності:

- ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2 Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК4 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК7 Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК12 Здатність до здійснення дослідницької діяльності на основі знання та критичного аналізу правових проблем

Фахові (спеціальні) компетентності спеціальності:

- СК6 Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
- СК7 Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.
- СК8 Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.
- СК9 Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.
- СК10 Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

Результати навчання:

- ПРН 3 Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.
- ПРН 7 Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.
- ПРН 8 Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.
- ПРН 13 Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1 Основні поняття альтернативного врегулювання спорів (АВС).

Тема 1. Альтернативне врегулювання спорів (АВС) як спосіб захисту прав, свобод, інтересів.

Поняття та значення альтернативного врегулювання спорів (АВС), місце в механізмі захисту прав та інтересів особи. Виникнення та розвиток способів АВС. Виникнення та розвиток української моделі АВС. Класифікація способів АВС та сфера їхнього застосування.

Модуль 2

Змістовий модуль 2 Способи альтернативного врегулювання спорів.

Тема 2. Переговори як спосіб альтернативного врегулювання спорів.

Поняття та характерні ознаки переговорів. Види та стилі переговорів.

Переговорний процес

та оформлення його результатів. Претензійний порядок врегулювання спорів як особливий вид переговорів.

Тема 3. Посередництво як спосіб альтернативного врегулювання спорів.

Поняття, значення та види посередництва як способу АВС. Фасилітація як вид посередництва. Медіація як вид посередництва. Поняття та характерні ознаки медіації. Види медіації. Принципи медіації. Процедура медіації. Рішення за результатами медіації та його виконання. Консиліація як вид посередництва.

Тема 4. Арбітраж як спосіб врегулювання спорів.

Арбітраж: поняття, правова природа та характерні ознаки. Види арбітражу.

Загальні правила про арбітраж. Угода про передачу справи в арбітраж. Порядок врегулювання спорів арбітражем. Рішення арбітражу та його виконання.

Спеціальні правила про арбітраж. Третейський суд в Україні.

Тема 5. Медіація

Поняття медіації. Медіація як вид посередництва. Застосування медіації на території України. Досвід США для створення нормативної бази для медіації.

Медіатор та його участь у медіації. Закон України «Про медіацію».

Тема 6. Консиліація

Поняття консиліації як вид АВС. Досвід Німеччини у застосуванні консиліації для вирішення спору. Порівняння медіації та консиліації – відмінність та подібність цих видів.

Тема 7. Комбіновані способи альтернативного врегулювання спорів

Мед-арб (med-arb, co-med-arb). Міні-суд (mini-trial). Спрощений суд присяжних (summary jury trial) Нейтральне встановлення фактів (neutral fact finding). Інститут омбудсмана (ombudsman).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				заочна форма			
	всього	у тому числі			всього	у тому числі		
		л.	сем.	с.р.		л.	сем.	с.р.
Модуль 1.								
Змістовий Модуль 1. Основні поняття альтернативного врегулювання спорів (АВС).								
Тема1. Альтернативне врегулювання спорів (АВС) як спосіб захисту прав, свобод, інтересів.	14	2	2	10	16	2	-	14
Всього годин за модуль1:	14	2	2	10	16	2	-	14
Модуль2								
Змістовий Модуль 2. Способи альтернативного врегулювання спорів.								
Тема 2. Переговори як спосіб альтернативного врегулювання спорів.	19	4	4	11	19	4	1	14
Тема 3. Посередництво як спосіб альтернативного врегулювання спорів.	19	4	4	11	17	2	1	14
Тема 4. Арбітраж як спосіб врегулювання спорів.	19	4	4	11	16	2	-	14
Тема 5. Медіація	17	4	2	11	17	2	1	14
Тема 6. Консиліація	15	2	2	11	17	2	-	15
Тема 7. Комбіновані способи альтернативного врегулювання спорів	17	4	2	11	18	2	1	15
Всього годин за модуль 2	106	22	18	66	104	14	4	86
:								
Всього годин за курс	120	24	20	76	120	16	4	100

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

		Денна форма	заочна форма
1	Альтернативне врегулювання спорів (АВС) як спосіб захисту прав, свобод, інтересів.	2	-
2	Переговори як спосіб альтернативного врегулювання спорів.	4	1
3	Посередництво як спосіб альтернативного врегулювання спорів	4	1
4	Арбітраж як спосіб врегулювання спорів.	4	-
5	Медіація	2	1
6	Консиліація	2	-
7	Комбіновані способи альтернативного врегулювання спорів	2	1
	Разом	20	4

6. Самостійна робота

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи студента навчального характеру. Вона спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу. Під час самостійної роботи студент повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, літературу, нормативні акти до тем, що виносяться на практичні/семінарські заняття. Формами самостійної роботи є: (1) виконання домашніх завдань; (2) доопрацювання матеріалів лекції; (3) робота в інформаційних мережах; (4) опрацювання додаткової літератури; (5) складання конспектів тем, що виносяться для самостійного вивчення; (6) підготовка контрольних навчальних заходів.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	заочна форма
1	Альтернативне врегулювання спорів (АВС) як спосіб захисту прав, свобод, інтересів.	10	14
2	Переговори як спосіб альтернативного врегулювання спорів.	11	14
3	Посередництво як спосіб альтернативного врегулювання спорів	11	14
4	Арбітраж як спосіб врегулювання спорів.	11	14
5	Медіація	11	14
6	Консиліація	11	15
7	Комбіновані способи альтернативного врегулювання спорів	11	15
	Разом	76	100

7. Індивідуальні завдання

Підготовка тез та доповідей.

8. Методи навчання

Вивчення курсу «Альтернативне врегулювання спорів» здійснюється шляхом проведення лекцій та практичних занять. Під час викладання курсу використовуються такі методи навчання:

- за джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, наочні – демонстрація, ілюстрація.
- за характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.
- за рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

9. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі методи оцінювання знань та умінь:

- поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей на практичних заняттях, поточне тестування);
- проміжний - модульний контроль (після вивчення кожного модуля);
- підсумковий контроль (іспит).

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Іспит

Поточне тестування та самостійна робота							Сума	
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2					Підсумковий тест (екзамен)		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	40	100
8	8	8	9	9	9	9		

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів.

Форми контролю навчальних здобутків студентів за темами 1 – 5 становлять усні відповіді та відповіді у контрольній роботі. Критерії оцінювання студентів складають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських/ практичних заняттях, активність при обговоренні питань – 1-9 бали; рівень знань, продемонстрований при розв'язанні задач у контрольній роботі – 1-20 балів; участь у науково-дослідній роботі – роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій – 1- 5 балів.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю за умови отримання необхідної мінімальної кількості балів за модулі.

Розподіл балів, які отримують студенти заочної форми навчання

Іспит

Поточне тестування та самостійна робота			Сума
за змістові модулі	Контроль	Залік	

							на робота		
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T6	T7	20	40	100
5	5	6	6	6	6	6			

Форма контролю навчальних здобутків студентів за темами становлять усні відповіді та відповіді на тестові завдання. Студентами виконуються також одну контрольну роботу.

Критерії оцінювання:

Мінімальна кількість балів, які студент повинен набрати для зарахування модуля становить 40 балів. Студент допускається до підсумкового семестрового контролю за умови отримання необхідної мінімальної кількості балів за модуль.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

«Відмінно» - A (90-100 балів) – виставляється студенту, який глибоко та міцно засвоїв матеріал, відмінно справляється з задачами та питаннями, показує знайомство з фаховою літературою, володіє різносторонніми навичками та прийомами виконання практичних завдань, вміє добре орієнтуватись у виробничих ситуаціях.

«Добре» - BC (75-89 балів) – виставляється студенту, який твердо знає програмний матеріал, правильно застосовує теоретичні знання при рішенні практичних завдань, володіє необхідними навичками та прийомами їх виконання.

«Задовільно» - DE (64-73 балів) – виставляється студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає

неточності, неправильне тлумачення окремих елементів завдання та відчуває труднощі при виконанні практичних завдань.

«Незадовільно» - FX (35-59 балів) - виставляється студенту, який дає необґрунтовані відповіді на запитання, допускає суттєві помилки у використанні понятійного апарату. Не простежується логічність та послідовність думки. Формулювання хаотичні та не усвідомлені.

«Незадовільно» - F (1-34 балів) - виставляється студенту, який не засвоїв зміст дисципліни, вміння та навички не набуті.

11. Методичне забезпечення

- навчальна програма;
- робоча навчальна програма;
- матеріали до семінарських/ практичних, індивідуальних та самостійної роботи студентів;
- комплект завдань для модульних контрольних робіт;
- методичні вказівки та тематика контрольних робіт(для заочної форми навчання);
- конспект лекцій.
- перелік питань до підготовки до іспиту.

12. Рекомендована література

Нормативні джерела та правозастосовна практика

1. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958) (the «New York Convention»)/ UNCITRAL. URL : https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en.
2. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters / EUR-Lex. URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:En:PDF>.
3. European Convention on International Commercial Arbitration, Geneva, 21 April 1961 / United Nations Treaty Collection. URL: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en.
4. Положення про арбітра : затв. наказом Національної служби посередництва і примирення від 18.11.2008 р. № 132 / Національна служба посередництва і примирення. URL : http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=96:2010-02-24-14-36-30&catid=6:2009-12-29-19-38-17&Itemid=22.
5. Положення про порядок забезпечення гарантій незалежним посередникам, членам примирних комісій і трудових арбітражів (трудовим арбітрам) : затв. наказом Національної служби посередництва і примирення від 13.07.2012 р. № 82 / Національна служба посередництва і примирення. URL : http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3732:2012-07-27-14-13-12&catid=6:2009-12-29-19-38-17&Itemid=22.

6. Положення про трудовий арбітраж : наказ Національної служби посередництва і примирення від 18.11.2008 р. № 135 / Національна служба посередництва і примирення. URL : http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=97:2010-02-25-15-07-59&catid=6:2009-12-29-19-38-17&Itemid=22.
7. Про міжнародний комерційний арбітраж : Закон України від 24.02.1994 р. № 4002–ХІІ / Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>.
8. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 03.03.1998 р. № 137–98 //Відомості Верховної Ради України. 1998. № 34. Ст. 227.
9. Про третейські суди : Закон України від 11.05.2004 р. № 1701–ІV / Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>.
10. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України: затв. Рішенням Президіума Торгово-промислової палати України № 18 (1) от 17.04.2007 г. / Торгово-промислова палата України.
11. Регламент Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України : затв. Рішенням Президіума Торгово-промислової палати України № 18 (1) от 17.04.2007 г./ Торгово-промислова палата України.
12. Регламент роботи трудового арбітражу по розгляду і вирішенню колективного трудового спору (конфлікту): наказ Національної служби посередництва і примирення від 08.08.2008 р. № 95 / Національна служба посередництва і примирення. URL : http://http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=252:2010-03-25-16-26-14&catid=6:2009-12-29-19-38-17&Itemid=22.
13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий Дім «Кампус Коттон клуб» щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 09.07.2002 р. № 15–рп/2002 / Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>.
14. Типовий закон ЮНСІТРАЛІ щодо міжнародного торгівельного арбітражу від 21.06.1985 р. / Верховна Рада України. Законодавство України. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_879.
15. Узагальнення практики застосування судами Закону України «Про третейські суди» / Верховна Рада України. Законодавство. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n_005700-09.
16. Щодо добровільного примирення та арбітражу : рекомендація Міжнародної організації праці від 26.09.1951 р. № 92 / Верховна Рада України. Законодавство України. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_232.

Наукова та навчальна література (основна)

1. *Cooley J. W., Lubet S. Arbitration Advocacy (NITA Practical Guide Series). 2nd ed. 353 p.*

2. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України. Навчальний посібник за ред. Верби-Сидор О.Б. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021р.
3. Facilitation Glossary of Terms for Conflict Management and Peacebuilding. URL : <http://glossary.usip.org/resource/facilitation>.
4. *Hannaford-Agor P., Waters N. L.* The Evolution of the Summary Jury Trial: A Flexible Tool to Meet A Variety of Needs. URL: <http://www.ncsc.org/sitecore/content/microsites/future-trends-2012/home/Better-Courts/1-3-Evolution-of-the-Summary-Jury-Trial.aspx>.
5. Притика Ю.Д. Альтернативне вирішення спорів. Підручник. К., 2021р.
6. Медіація у професійній діяльності юриста. За ред.Н.Крестовської, Л.Романадзе. ГС «Українська академія медіації», 2019р.
7. Rebooting' the Mediation Directive : Assessing the Limited Impact of its Implementation and Proposing Measures to Increase the Number of Mediations in the EU. Study. 2014 / European Parliament. Committees. URL : [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493042/IPOL-JURI_ET\(2014\)493042_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493042/IPOL-JURI_ET(2014)493042_EN.pdf).
8. Types of ADR — mediation; conciliation; arbitration; and counseling. URL : <http://www.treasury.gov.au/Policy-Topics/Business/Small-Business/Legal-Topics/Dispute-Resolution-Proceedings/Types-of-ADR>.
9. Voluntary Conciliation and Arbitration Recommendation, 1951 / International Labour organization. URL: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R092.
10. What is ADR? URL : <http://www.cdc.gov/od/adr/about.htm>.
11. *Спектор О. М.* Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: світовий досвід та перспективи застосування у правовій системі України. К. : Фенікс, 2013. 159 с.
12. Утвердження інституту омбудсмана у світі / Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL: http://www1.ombudsman.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=19&Itemid=22.
13. Цірат Г.А. Міжнародний комерційний арбітраж. Навчальний посібник. К.:Алерта, 2019р.

Інформаційні ресурси

<http://rada.gov.ua/> - Офіційний портал Верховної Ради України
<http://fair.org.ua/> - Проект «Справедливе правосуддя» (USAID)
<http://mediation.ua> – Українська академія медіації
<http://ukrmediation.com.ua> – Український центр медіації
<http://arb.ucci.org.ua/tsud/ua/about.html> - Постійно діючий третейський суд при Торгово-промисловій палаті України